ATODLEN 9 — Rheoliad 24(2)(b)

Monitro ar gyfer sylweddau ymbelydrol mewn dŵr wedi'i botelu a'i labelu'n "spring water" neu "dŵr ffynnon" a dŵr yfed wedi'i botelu

RHAN 1

Cyffredinol

1. Rhaid i bob awdurdod bwyd fonitro dŵr wedi'i botelu a'i labelu'n "spring water", "dŵr ffynnon", neu'r hyn sy'n cyfateb i hynny mewn unrhyw iaith arall, a dŵr yfed wedi'i botelu, ar gyfer radon, tritiwm a dogn dangosiadol yn unol â'r Rhan hon.

Radon

2. Rhaid i bob awdurdod bwyd gynnal arolygon cynrychioliadol er mwyn penderfynu ar raddfa a natur cysylltiad tebygol â radon o wahanol fathau o ffynonellau dŵr daear a ffynhonnau mewn gwahanol ardaloedd daearegol.

3. Rhaid i'r arolygon cynrychioliadol gael eu cynllunio mewn modd sy'n golygu bod modd adnabod paramedrau gwaelodol, gan gynnwys daeareg a hydroleg yr ardal, ymbelydredd y graig neu'r pridd a math y ffynnon a'u defnyddio i gyfeirio camau pellach i ardaloedd lle mae cyswllt uchel yn debygol.

4. Rhaid i bob awdurdod bwyd fonitro ar gyfer radon os oes rheswm i gredu, ar sail canlyniadau'r arolygon cynrychioliadol neu wybodaeth ddibynadwy arall, y gallai gwerth paramedrig y radon fod yn uwch na'r gwerth paramedrig a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 7.

Tritiwm

5. Rhaid i bob awdurdod bwyd fonitro ar gyfer tritiwm os oes ffynhonnell anthropogenig o dritiwm neu radioniwclid artiffisial arall yn bresennol o fewn y dalgylch ac ni ellir ei ddangos ar sail rhaglenni gwyliadwriaeth nac ymchwiliadau eraill bod lefel y tritiwm yn is na'r gwerth paramedrig a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 7.

6. Rhaid cyflawni'r samplu ar yr amlderau a bennir yn y Tabl yn Rhan 2 o'r Atodlen hon.

7. Os yw'r crynodiad o dritiwm yn uwch na'r gwerth paramedrig a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 7, rhaid i'r awdurdod bwyd ymchwilio i bresenoldeb radioniwclidau artiffisial eraill.

Dogn dangosiadol

8. Rhaid i bob awdurdod bwyd fonitro ar gyfer dogn dangosiadol os oes ffynhonnell o ymbelydredd artiffisial neu ymbelydredd naturiol uchel yn bresennol ac na ellir dangos ar sail rhaglenni monitro cynrychioliadol nac ymchwiliadau eraill bod lefel y dogn dangosiadol yn is na'r gwerth paramedrig a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 7.

9. Rhaid cyflawni'r samplu ar yr amlderau a bennir yn y Tabl yn Rhan 2 o'r Atodlen hon.

10. Caiff yr awdurdod bwyd ddefnyddio amrywiol strategaethau sgrinio dibynadwy er mwyn monitro gwerth dangosydd paramedrig y dogn dangosiadol.

11. Os yw'r awdurdod bwyd yn sgrinio am radioniwclid unigol neu radioniwclidau penodol ac—

(a) mae un o'r crynodiadau gweithgaredd yn uwch na 20% o'r gwerth deilliadol cyfatebol a bennir yn Nhabl 1 yn Rhan 2 o Atodlen 11; neu

(b) pan fo'n briodol, mae crynodiad y tritiwm yn uwch na'r gwerth paramedrig a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 7, rhaid i'r awdurdod bwyd ymchwilio i bresenoldeb radioniwclidau eraill, fel y penderfynir gan yr awdurdod bwyd, gan roi ystyriaeth i bob gwybodaeth berthnasol ynghylch ffynonellau tebygol o ymbelydredd.

12.—(1) Os yw'r awdurdod bwyd yn sgrinio am weithgaredd alffa gros a gweithgaredd beta gros ac—

(a) mae'r lefel sgrinio ar gyfer gweithgaredd alffa gros yn uwch na 0.1 Bq/l; neu

(b) mae'r lefel sgrinio ar gyfer gweithgaredd beta gros yn uwch na 1.0 Bq/l,

rhaid i'r awdurdod bwyd ymchwilio i bresenoldeb radioniwclidau eraill fel y penderfynir gan yr awdurdod bwyd, gan roi ystyriaeth i bob gwybodaeth berthnasol arall ynghylch ffynonellau tebygol o ymbelydredd.

(2) Caiff yr awdurdod bwyd osod lefelau sgrinio amgen ar gyfer gweithgaredd alffa gros a gweithgaredd beta gros os gall ddangos bod y lefelau amgen yn cydymffurfio â dogn dangosiadol o 0.1mSv.

(3) Os canfyddir lefelau uwch o dritiwm sy'n dangos presenoldeb radioniwclidau artiffisial eraill, rhaid mesur tritiwm, gweithgaredd alffa gros a gweithgaredd beta gros yn yr un sampl.

(4) Os yw'r gweithgaredd alffa gros a'r gweithgaredd beta gros yn llai na 0.1 Bq/l ac 1.0 Bq/l yn ôl eu trefn, caiff yr awdurdod bwyd dybio bod y dogn dangosiadol yn is na'r gwerth paramedrig o 0.1 mSv ac os digwydd hynny nid oes angen ymchwiliad radiolegol pellach oni bai ei bod yn hysbys o ffynonellau gwybodaeth eraill bod radioniwclidau penodol yn bresennol yn y dŵr sy'n dueddol i achosi dos dangosiadol sy'n uwch na 0.1 mSv.

Esemptiad o'r monitro

13. Nid yw'n ofynnol i awdurdod bwyd fonitro dŵr wedi'i botelu a'i labelu'n "spring water", "dŵr ffynnon", neu'r hyn sy'n cyfateb i hynny mewn unrhyw iaith arall, na dŵr yfed wedi'i botelu, ar gyfer radon, tritiwm na dogn dangosiadol—

(a) os yw'n fodlon ar sail arolygon cynrychioladol, data monitro neu wybodaeth ddibynadwy arall, y bydd y paramedr dan sylw yn aros islaw'r priod werth paramedrig a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 7 am gyfnod o 5 mlynedd o leiaf; a

(b) os yw'n hysbysu'r Asiantaeth o'r penderfyniad hwnnw ac yn rhoi copi o'r arolygon cynrychioliadol, y data monitro neu'r wybodaeth ddibynadwy arall y cyfeirir atynt yn is-baragraff (a) i'r Asiantaeth.

Trin dŵr yfed wedi'i botelu

14. Pan fo dŵr yfed wedi'i botelu wedi ei drin er mwyn gostwng lefel y radioniwclidau, rhaid i'r awdurdod bwyd fonitro ar yr amlderau a ddynodir yn y Tabl yn Rhan 2 er mwyn sicrhau bod y driniaeth honno yn parhau i fod yn effeithiol.

Cyfartaleddu

15. Os bydd y gwerth paramedrig mewn sampl o ddŵr yn uwch na'r gwerth a bennir yn Rhan 4 o Atodlen 7, rhaid i'r awdurdod bwyd gymryd mwy o samplau fel y bo'n briodol, gan roi sylw i ganllawiau a ddyroddir gan yr Asiantaeth, er mwyn sicrhau bod y gwerthoedd a fesurwyd yn cynrychioli crynodiad gweithgaredd cyfartalog blwyddyn gyfan.

RHAN 2

Amlderau gofynnol samplu a dadansoddi

Cyfaint y dŵr a gynhyrchir bob dydd o fewn parth cyflenwi [(1)(2)] m3	*Nifer y samplau y flwyddyn [(3)]*
cyfaint ≤ 100	1
100 < cyfaint ≤ 100	1
1,000 < cyfaint ≤ 10,000	1 +1 am bob 3,300m^3/d a rhan o hynny yn y cyfanswm cyfaint
10, 000 < cyfaint ≤ 100,000	3 +1 am bob 10,000 m^3/d a rhan o hynny yn y cyfanswm cyfaint
cyfaint > 100,000	10 +1 am bob 25,000 m^3/d a rhan o hynny yn y cyfanswm cyfaint

(1) Parth cyflenwi yw ardal ddaearyddol ddiffiniedig y daw dŵr a fwriedir i'w yfed gan bobl o un ffynhonnell neu fwy ohoni ac y gellid ystyried bod ansawdd y dŵr oddi mewn iddi yn weddol unffurf.

(2) Cyfrifir y cyfeintiau fel cyfartaleddau dros flwyddyn galendr.

(3) Dylai nifer y samplau gael eu dosbarthu'n gyfartal o ran amser a lleoliad cyn belled ag y bo'n bosibl.